

ACADEMY 21. 02. 2019

Nemoci předkožky - fimóza, parafimóza

Zevní chlapecký genitál je tvořen penisem a varlaty uloženými v šourku (scrotum). Penis se skládá z těla a žaludu (lat. glans penis), na kterém ústí...

Předkožka (lat. praeputium) je kožní rása, která obaluje žalud penisu. Její funkcí je citlivý žalud, na kterém ústí močová trubice, chránit. U kojenců je předkožka vnitřním listem srostlá se sliznicí žaludu. Zúžení předkožky se nazývá fimóza. Může být vrozená u chlapců či získaná i u dospělých mužů v důsledku mechanického poškození či opakovaných zánětů. Pokud by tento stav přetrvával, hrozí časté infekce i sexuální potíže. Akutní stav, který vyžaduje rychlou lékařskou pomoc, se nazývá parafimóza, kdy je předkožka přetažena přes žalud, ale nejde vrátit zpět.

Důraz na přetahování předkožky u malých chlapců je již zastaralý. Násilné přetahování předkožky je zcela nevhodné a může způsobit více potíží než užitku. Do začátku povinné školní docházky se předkožka částečně sama uvolní, proces může být dokončen až v pubertě. Léčba spočívá v **postupném uvolňování pomocí mastí nebo krémů. Odstranění předkožky - **obřízka** by měla být až krajním řešením.**

Předkožka anatomicky

Zevní chlapecký genitál je tvořen penisem a varlaty uloženými v šourku (scrotum). Penis se skládá z těla a žaludu (lat. glans penis), na kterém ústí močová trubice a je **překryt předkožkou. Předkožka se skládá ze dvou kožních listů - vnější list je obvykle **tmavší** než ostatní kůže penisu, vnitřní list se objeví po přetažení předkožky a je **světle růžový**.**

Správně fungující předkožka má drobné záhyby, je jakoby **nařasená**. Se žaludem je spojena uzdičkou (*frenulum*), což je drobný pruh tkáně přecházející z vnitřního listu předkožky na sliznici žaludu. Při přetažení dozadu je celý žalud obnažený.

Její funkcí je **chránit citlivý žalud před poraněním a poškozením**. Na žaludu jsou četná nervová zakončení podílející se na sexuální prožitku. Předkožka také **chrání vstup močové trubice před infekcí**, například u miminek s plenkami). I předkožka má velice citlivou kůži, připodobnit její citlivost můžeme ke rtům.

Fimóza

Chlapci se rodí v drtivé většině s tzv. **konglutinací předkožky**. Jedná se o stav **přilepení vnitřního listu předkožky k žaludu**. Je to tak správně, v této době je velice důležitá ochrana ústí močové trubice před možnou infekcí například ze stolice.

Jak dítě roste, **předkožka se sama odlepuje od žaludu**. Tento proces trvá různě dlouho.

Vrozená fimóza

Vrozená fimóza (primární, přirozená) se podle statistik vyskytuje u každého 10. chlapce ve věku 3 let. Přetrvává však u 7/100 7 letých chlapců. Pokud se do vývoje nezasahuje, má částečně slepenou předkožku k žaludu stále téměř polovina jedenáctiletých chlapců.

Zbytky slepení mohou přetrvávat až do dospívání, do doby **prvních erekcí či sexuálního styku**.

Částečná a úplná fimóza

Předkožka může být zúžená částečně (**částečná fimóza**), kdy se dá stáhnout pouze o kousek, nebo úplně (**úplná fimóza**), kdy vůbec nelze stáhnout přes žalud a zůstává slepená. Komplikací přirozené fimózy může být **obtížné močení**, při kterém bývá **penis nadouván** (tzv. *balooning*). Někdy se mohou objevovat i opakované infekce.

Sekundární fimóza

Pokud je předkožka násilně uvolňována či přetažena, mohou se drobné trhlinky hojit jizvou. Toto nešetrné zacházení chlapcům působí nejen **fyzické a psychické potíže**, ale může vést i ke vzniku **sekundární fimózy** (jizevnatá, opravdová).

Sekundární fimóza nemusí vznikat pouze následkem násilného přetahování předkožky v dětství, vyskytuje se i **u dospělých v důsledku opakovaných zánětů či poranění** při neobvyklých sexuálních praktikách.

Sekundární fimóza bývá komplikována dalšími záněty, které **mohou přejít do chronicity**. Muž mívá i bolestivou erekci, sekundární fimóza tak může vést k **vyhýbání se sexuálnímu styku** a vztahovým problémům.

Hygiena žaludu není při sekundární fimóze dostatečná, a „začarovaný kruh“ se uzavírá. V literatuře bývá uváděn **vyšší výskyt rakoviny penisu při sekundární fimóze** v důsledku hromadění smegmatu pod předkožkou dospělých. Smegma je produkt žlázek předkožky spolu s odumřelými buňkami, bývá bílé či nažloutlé barvy. U vrozené fimózy pomáhá k odlepení předkožky od žaludu, při sekundární fimóze dlouhodobě spíše dráždí a může vést k **přednádorovým změnám na penisu**.

Parafimóza

Parafimóza je velmi nebezpečný akutní stav, při kterém dojde k přetažení předkožky za žalud, ta však nelze přetáhnout zpět. Představit si to můžete jako zaškracení žaludu gumičkou. Ten není dostatečně prokrvován, chybí mu živiny a **může dojít k jeho odumření**. Žalud penisu je pak **oteklý, zarudlý** či **nafialovělý**. Stav velmi bolí a vyžaduje **rychlé lékařské ošetření**. Obvykle k parafimóze dochází jako komplikace fimózy nebo třeba při **neopatrné masturbaci**.

Diagnostika fimózy

Diagnostika fimózy se opírá o anamnestická data a klinické vyšetření. Podezření na trvajících fimózu by měl získat rodič **pozorováním syna při močení**.

- **Močení bývá provázeno bolestí** či nadouváním žaludu penisu močí (*tzv. ballooning*), nutností výrazného tlačení při močení.
- **Chlapci močí často**. Všimáme si souvislosti se záněty žaludu a předkožky (*balanopostitis*) či **močové infekce**, které mohou vést až k zánětu ledvin.
- Při vyšetření pohledem někdy můžeme pod předkožkou pozorovat **bělavé tečky**, tzv. **keratinové perličky**. Jsou to odloučené buňky, jejichž nárůst postupně rozlepuje předkožku od žaludu.
- Při sekundární fimóze bývá **okraj předkožky tuhý**, někdy i paprscitě uspořádaný.
- Při vrozené fimóze je **okraj jemný, hladký**.
- Při vyšetření pohmatem lékař opatrně zkouší **míru slepení předkožky a žaludu**. Předkožka může být přilepena k žaludu třeba jen v malém okrsku (**částečná fimóza**), nebo není prakticky vůbec pohyblivá (**úplná fimóza**).

Léčba fimózy

Ani v současné době bohužel nejsou názory na péči o předkožku stejné. Důležité je vědět, že zúžená předkožka u menších chlapců se řeší pouze, když chlapce bolí, má potíže s močením či opakované záněty. **Do 5 let věku si nedělejte vůbec žádné starosti**, pokud chlapec nemá výše uvedené příznaky.

Léčba "watch and wait"

Moderním přístupem je tzv. **watch and wait** (pozorujte a vyčkávejte). I poté k zúžené předkožce přistupujte rozvážně. Někteří lékaři doporučují po 5. roku začít s pravidelným přetahováním předkožky, jiní se kloní k ponechání přirozenému vývoji.

V zahraničí se častěji nechává vývoj předkožky přirozeně, bez zásahů až do dospívání. Ať tak či tak, **vždy se vyvarujte násilnému či bolestivému přetažení předkožky!** Mohli byste chlapci způsobit **sekundární jizevnatou fimózu**, která se obtížněji léčí. Bohužel i to se občas děje. **Při pravidelných prohlídkách u pediatra** či poté u specialisty se ptejte dopředu, jak hodlá postupovat a předem ho informujte o svém názoru.

Zvlhčení pomocí mastí

Pokud je přesto třeba předkožku uvolnit, můžete nejprve **vyzkoušet volně prodejné masti**, které předkožku zvlhčují. Použít lze například **panthenol**, **měsíčkovou mast**, vhodné jsou **dětské krémy**

či **krémy na suchou pokožku**. Mast či krém se nanese ideálně po koupeli nebo aspoň omytí na vnější stranu předkožky či celý penis u malých dětí a vmasíruje se. Pokud lze předkožka částečně stáhnout, můžete namazat i její vnitřní část. Po chvíli působení můžete začít jemně pohybovat předkožkou a bezbolestně jí posunovat. **Po skončení přirození opláchněte.**

Masti s obsahem kortikosteroidů

V ordinaci lékaře by se měla fimóza také řešit v první řadě mastí. Lékaři předepisují speciální **masti s obsahem kortikosteroidů**. **4-6 týdnů** se touto mastí **1-2x denně po koupeli** či sprše promazává zúžené místo.

Během léčby se může zkoušet **opatrné přetahování předkožky**, nikdy však do bolesti či silou! Tato léčba obvykle pomůže u velké části chlapců – až u **90 % z nich**. Rizikem je však **opětovná fimóza** po skončení léčby nebo jejímu krátkému přerušení. Proto je důležité následné **dlouhodobé promašťování obyčejnou mastí** a postupné opatrné přetahování předkožky při nebo po koupeli dítěte. K účinnosti masti je důležitá důslednost a čistota.

Operace předkožky

V některých případech je nutné nakonec přistoupit k **chirurgickému řešení**. Tím může být **plastická operace** ve smyslu naříznutí předkožky. Provádí se v celkové či lokální anestezii naříznutím předkožky v jednom či více místech. **Obřízka** je chirurgické odstranění předkožky částečně či zcela. Měla by být až posledním, krajním řešením fimózy.

Po obřízce zůstává trvale odkrytý žalud penisu. **Muž ztrácí velkou část nervových vláken**, která zpříjemňují sexuální styk. Navíc díky obnažení ústí močové trubice může vést také k jejímu zúžení. O tomto rozporuplném zákroku by si měl každý muž rozhodnout sám, a pokud není nevyhnutelný, **své malé děti od něj chraňte**.

Léčba parafimózy

Při parafimóze můžete první pomoc vyzkusit sami – **uchopte penis do obou rukou a palci tlačte žalud do předkožky**. Přetahovat předkožku přes žalud nemá význam, je třeba žalud vtlačit jakoby dovnitř. Využít můžete studenou sprchu.

Pokud to nepomůže, je třeba rychle vyhledat lékaře urologa, který nejprve zkusí **pomocí znečitlivujících gelů a léků na zmenšení otoku** přetáhnout předkožku zpět přes žalud. Pokud se to nepodaří, provede drobný chirurgický zákrok s **naříznutím předkožky**. Tkáň žaludu není zásobená živinami, a proto hrozí jeho reálné odumření! **S léčbou tedy neotálejte**.

Závěr

Zúžení předkožky je u menších dětí zcela fyziologické a pro vaše rozhodování stran zásahu by nemělo mít žádný vliv, jak to má chlapec kamarádky či co vám radí vaši blízcí. Bohužel i mezi některými lékaři přetrvává názor nutnosti včasného zásahu.

Primární fimóza není nemoc ale přirozený stav. Dejte tak na vlastní uvážení. Riziko neopatrného a časného zásahu spočívá především ve vzniku **trhlinek a následnému sekundárnímu zúžení jizvami**.

Děti si bohužel často dlouhodobě pamatují trauma způsobené násilným přetažením předkožky, což

může vést ke strachu z lékařů a nedůvěře. Lékaře konzultujte v případě potíží při močení - bolest, nafukování penisu močí, nutnosti výrazného tlačení při močení, časté močení.

Také navštivte lékaře při změně barvy - **zarudnutí žaludu či penisu, otoku. Okamžitou lékařskou pomoc vyžaduje parafimóza**. Svého syna vedte k hygieně pohlavních orgánů, v dospívání mu umožněte přístup k informacím o jeho dospívajícím těle.